

МОБИЛНОСТТА – ОСНОВЕН АКЦЕНТ НА СТРАТЕГИЯТА НА ЕС “ЕВРОПА 2020”

Д-р Елеонора Танкова

През последните години мобилността се превърна в основна характеристика на съвременното глобално общество и икономика, възприе се като една от линиите на развитие на Обединена Европа. Европейският съюз свързва мобилността с по-широката си и мащабна цел за постигане на интелигентен и устойчив икономически растеж, за подобряване на конкурентоспособността на своите граждани в рамките на Общия европейски пазар.

На европейско ниво вече над 10 години се разработват различни стратегии, инструменти и механизми за повишаване качеството и количеството на мобилността в Обединена Европа. Това е един от въпросите, по който винаги се постига консенсус и желание за усъвършенстване на дейността от страна на всички правителства и институции. Ползите от мобилността за отделния индивид се изразяват най-вече в придобиване на интеркултурни и езикови компетенции и повишаване на професионалната пригодност. За обществото като цяло и за отделните образователни институции в частност ползите от мобилността имат трансгранично измерение, което се изразява в осъществяване на трансфер на знание, стимулиране на иновации и разширяване на обхвата на вътрешния пазар на съответната държава.

Към настоящия момент на европейско ниво има няколко официално заявени цели по отношение на мобилността:

- Експертният форум по въпросите на мобилността към Главна дирекция “Образование и култура” на ЕК препоръчва до 2020 г. да се създадат условия и възможност за 50 % от младите хора да реализират трансгранична мобилност. Тази целева група обхваща студенти от висши училища, млади предприемачи, доброволци, ученици от основни училища, млади творци – художници и дейци на културата.

- Европейското изследователско пространство предвижда, че до 2030 г. изследователската мобилност ще се утрои, т.е. 20 % от европейските докторанти ще работят извън страната си.

- Страните – членки на Болонския процес, се надяват, че до 2020 г. най-малко 20 % от випускниците на университетите в рамките на Европейското пространство за висше образование ще имат реализиран период на обучение или практика извън страната си. Същата цел е посочена и в новата Стратегия на ЕС за растеж и работни места – „Европа 2020”.

Количествените измерения на заявените в различните стратегии и политики цели по отношение на мобилността предполагат, че те са възможни за измерване и доказване. Но на практика всички европейски институции потвърждават, че наличните данни за състоянието на мобилността са непълни и противоречиви. В общоевропейски мащаб не са систематизирани всички действащи програми за мобилност. Много от държавите отчитат единствено мобилността, реализирана в рамките на най-разпространените програми.

Понастоящем на територията на Европа действат много програми за академичен обмен, най-популярните сред които са: програма „Еразъм”, „Леонардо да Винчи“, Централноевропейската програма за академичен обмен (СЕЕРUS), програма „Мария Кюри”. Държавите от Европейското икономическо пространство (ЕИП) и Европейската асоциация за свободна

търговия (ЕАСТ) – Норвегия, Исландия и Лихтенщайн, работят по финансов механизъм в областта на висшето образование и изследванията за привличане на студенти от 15 европейски държави.

Анализът на съществуващите практики за събиране и обобщаване на данни относно академичната мобилност в рамките на европейските програми и прилаганите квалификационни стандарти показва, че съществуват определени разминавания.

На първо място, по отношение на **студентската мобилност** основните пропуски са:

- ISCED (Международната стандартна класификация на образованието) все още не признава магистърската степен, което затруднява мониторинга на мобилността според образователните степени.

- Методологиите за събиране на данни на национално ниво са създадени и се използват с цел отчитане и разработване на национални политики, които са в рамките на съответното законодателство. Тази практика също възпрепятства генерирането на транснационална статистика.

- Събирането на данни от европейските финансиращи програми са изцяло ориентирани към спецификата на съответната програма.

- Чрез „Europass мобилност” се събира подробна информация, но не се предлага обобщаваща статистика.

По отношение на **изследователската мобилност** в ранен етап установените пропуски са следните:

- Мобилността на докторантите не винаги се разглежда отделно от следдокторантската мобилност.

- Докторантите често се категоризират като студенти или служещи.

- Измерване на изследователската мобилност съществува в рамките на 7 РП (програма „Мария Кюри“), но липсва специфичен мониторинг в рамките на Болоня.

За **преподавателската и административната мобилност** извън рамките на програма “Еразъм” липсват данни.

Така описаната ситуация до голяма степен затруднява изграждането на цялостна картина и отчитането на реалния брой млади хора, които в периода до 2020 г. ще реализират някакъв вид мобилност. Съществуват разработки и проучвания, резултат от проекти, финансирани от различни програми на ЕС, които разглеждат проблема. Всички те имат съществен принос за подобряване и усъвършенстване на процеса за измерване на академичната мобилност в Европа. Обобщаването на резултатите от тях показва, че преодоляването на съществуващия проблем може да се постигне чрез: уточняване и приемане на **обща работни понятия за видовете мобилност; обща методология и система за измерване; събиране на доказателства** с цел изработване на правилна политика в бъдеще.

През настоящата 2011 г. в рамките на Европейската Асоциация на университетите стартира пилотен проект с участието на 32 академични институции, който има за цел да позиционира/измери академичната мобилност в рамките на Европейското пространство за висше образование чрез използването на разработен за това механизъм.¹ В рамките на проекта е извършен анализ на основни европейски политики и документи, в резултат на което са обобщени и възприети единни работни определения за основните видове мобилност. Основна цел на проекта е пилотно прилагане на предварително изработения “инструмент за позициониране на мобилността”. Този нов способ фокусира внимание върху различните

---

¹ MAUNIMO – Mapping University Mobility of Staff and Students

видове академична мобилност, предоставяйки възможност на университетите да покажат ползите, предизвикателствата и целия обхват на мобилността, който излиза извън рамките на националните или регионални предписани методи за измерване. Университетите ще преминат през етап на вътрешна самооценка на дейностите, имащи отношение към академичната мобилност, и ще попълнят електронен въпросник, изработен на база на възприетите единни критерии и понятия.

Предприетите конкретни инициативи и проекти на университетите в голяма степен усъвършенстват вътрешноинституционалните механизми и процедури по отношение на мобилността, но също така и подпомагат вземането на решения на европейско ниво. На 23 ноември 2011 г. беше анонсирана новата програма на ЕС за образование, обучение, младеж и спорт – “Еразъм за всички”, която ще стартира през 2014 г. Тя ще обедини действащите към момента 7 програми, финансиращи образователни и изследователски проекти, и съответно академичната мобилност като част от тях. Това безспорно ще подобри ефикасността и отчитането на дейностите, тъй като ще се работи с единни изисквания и критерии за оценка.

На 29 ноември 2011 г. Съветът по образование, младеж, култура и спорт към Съвета на ЕС е приел “Заключения относно определяне на критерии за мобилностите с цел обучение”². В рамките на документа се акцентира върху изработването на съответните индикатори за измерване на количеството и качеството на мобилността с цел обучение, както и на събирането на данни в рамките на ЕС.

Всички тези инициативи съдействат за по-лесното преодоляване на проблемите, свързани с количествените и качествените измерения на

---

² Council conclusions on a benchmark for learning mobility, 3128th EDUCATION, YOUTH, CULTURE and SPORT Council meeting, Brussels, 28 and 29 November 2011

мобилността, която е съществен акцент на европейските политики и стратегии. Предприемането на подобни мерки се налага и поради факта, че през следващите програмни периоди Европейската комисия планира да отпусне значително по-големи финансови средства за реализиране на мобилности, които следва да бъдат оползотворени за постигане целите на стратегия “Европа 2020”.

Литература

1. Стратегия на ЕС “Европа 2020”, <http://ec.europa.eu/europe2020>
2. Beerkens, Er., et al. Indicators for Mapping and Profiling Internationalisation [IMPI], CHE Consult GmbH, 2010
3. ESU: Bologna at the finish line, 2010
4. Council conclusions on a benchmark for learning mobility, 3128th EDUCATION, YOUTH, CULTURE and SPORT Council meeting, Brussels, 28 and 29 November 2011
5. DG EAC High Level Expert Forum on Mobility: Making learning mobility an opportunity for all, 2009
6. EUA and LLP project, MAUNIMO – Mapping University Mobility of Staff and Students